

JUŽNI DEMOKRATI PROTI MEZDI 25c NA URO

BOJ ZA SISTEM IZKORIŠČANJA
VEČINI POSLANCEV ŠE VEDNO
"NAJSVETEJŠA" DOLŽNOST

SEVERNJAKI ZA VIŠE PLACE NA JUGU LE VSLED
INDUSTRIALCEV V SVOJIH KRAJIH

Nad eno leto borbe med "ljudskimi" zastopniki zaradi
enega socialnega zakona

Suženjstvo v Zed. državah je bilo odpravljeno šele ko so se industrialeci v severnih državah sprijaznili z dejstvom, da jim ne bo mogoče tekmovali z jugom, dokler bodo tam imeli delavce zastonj, tu pa jih morajo plačati. Takrat so bile mezde seveda skrajno nizke in delavnik ne manj kot 12 ur dnevno. Vzlic temu so nasprotuječi si ekonomski interesi med jugom in severom nastali tako ostri, da je bilo človekoličujom lahko ustvariti mogočno gibanje za odpravo telesne sužnosti, ki je dobilo svoj razmah v civilni vojni.

Novo suženjstvo na jugu

Dasi je bilo telesno suženjstvo po končanih civilnih vojnih zakonitih odpravljeno, je v južnih državah še zmerom v veljavi, četudi v drugačnih oblikah. Zamoreci so brezpravnii, plačujejo pa jim za garanjo komaj da jim zadostuje za hrano. Ko so se začela pred leti preselevati mala industrijska podjetja iz držav Nove Anglije, iz Pensylvanije itd. na jug, so se lastniki vzradostili, kajti delavce so dobili tam zastonj. Kakega pol dolarja na dan so jim dali za 12urno delo in jih priganjali, kot nemo živino. Njihovi produkcijski stroški so se čudovito znižali in tako so svoje izdelke na sever prodajali lahko znatno cenej kakor pa enaka industrijska podjetja v severnih državah. To razmerje je trajalo vseskozi do prihoda Rooseveltove administracije, ki je skušala moderne sužnjedržce na jugu prijeti za ušesa z N. R. A. Slo je nekaj časa, dokler se ni proti vladnemu umeščanju v privatno iniciativno umeščalo zvezno vrhovno sodišče.

Novi poskusi

Roosevelt se je vsled razveljavljenja NRA nad vrhovnim sodiščem zelo togočil, toda kongres mu je pokazal figo. Poslužil se je nato drugega sredstva, "pomenka z ljudstvom po radiu", v katerem je dejal, da je milijone delavcev v tej deželi plačanih tako mizerno, da škoduje to vsem drugim. Zato je kongres znova predlagal določbe za maksimalni delavnik in minimalno mezzo. Plača naj bi bila ne manj kot 25c na uro in delavnik ne daljši kot 44 ur na teden. A so planili po tej predlogi toliko, da so jo zadušili, čeprav je vsebovala vsepolno izjem in to v škodo najnižje plačanih delavcev, ki morajo vrh tega garati tudi najdaljše.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

PRETEPI MED STAVKARJI IN SKEBI

Prošle tedne se je policija v Akronu in v Detroitu zavzela z vso svojo mojijo za protektiranje "lojalnih delavcev". Posledica: več sto stavkarjev pretepenih. Nekaterim so policijski količki prebili črepinje. Tudi par "lojalnih delavcev" je bilo ranjenih in so jih odpeljali v bolnišnico; pretepi so vrnili v tolikinem obsegu, da so morali celo nekateri policiji po obvezu. Na sliki je prizor iz stavke v San Franciscu.

Z DELAVSKE FRONTE

Za enotnost unij

Unija International Ladies' Garment Workers, ki je ena največjih delavskih organizacij v tej deželi, je imela lani \$5,847,957 dohodkov, ali več ko kdaj prej v svoji zgodovini, kadar je poročala njena ekskurativa. Izdatki lani so znašali \$5,866,658, torej več kakor dohodki. Deficit je unija pokrila iz preostanka s prejšnjega leta. Ta unija je storila izredno mnogo za lojaliste v Španiji, podpira CIO in svoje organizacijske kampanje. Načeljuje ji David Dubinsky. Za organizacijske kampanje v tekstilni industriji je prispevala \$100,000 in \$55,000 uniji jeklarskih delavcev. Nad četrt milijona dolarjev je prispevala raznim drugim unijam in v dobrodelne namene. Ameriški delavski stranki v New Yorku je plačala nad 90 tisoč dolarjev članarine.

ki je bil lani suspendiran iz unije premogarjev (UMW), v kateri je bil član 42 let, je bil dne 25. maja t. l. formalno črtan. Tako je sporočil gl. urad UMW. Green je zdaj član raznih drugih unij, ki so ga vzele v zaščito.

Zakon za pokojnino bo izboljšan

Zvezna administracija pravila načrte za izboljšanje zakonov socialne varnosti. Zakon, ki določa starostne pokojnine, bo spremenjen, tako bo vladni načrt sprejet, v toliko, da bo vključeval tudi hišne posle, poljske delavce in delave v malih podvzetjih, kadar tudi delavce, ki delajo sami zase, kot mali obrtniki, posestniki malih restavracij itd. Cenijo, da je delavcev teh strok, ki za pokojnine še niso zavarovani, takih 16 milijonov.

Stavke pri WPA

Prošle tedne se je dogodilo v raznih krajih mnogo stavk v projektih WPA. Delavci zahtevajo več upoštevanja, da se ne bo ravnavo z njimi kakor da so jetnik na prisilnih delih, in izboljšanje delovnih razmer. V Chicagu so ustavile delo na nekaterih projektih WPA unije stavbinskih strok. Zahteva-

Green formalno črtan iz unije premogarjev

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije.

(Nadaljevanje na 3. strani.)

"Revolucionarne" oljne družbe

Angleške in ameriške oljne družbe, ki so do pred par meseci posedovali oljna polja v Mehiki, so načelo proti revoluciji. Ko pa jim je mehiški vlada z odobritvijo zbornice naznanila, da bodo odsej naravna bogastva v Mehiki posest ljudstva, in ne več tujih kapitalistov, je takoj izbruhnila "revolucija". Angleški in ameriški kapitalistični interesi so jo organizirali, oborozili in financirali. Njim je to prav tako lahko kakor podkupiti policijo v ameriških mestih, ali pa najemati skebe, ki jim jih protektira podkupljena oblast.

V Avstriji se bo ljudem kmalu boljše godilo

Od kar so vzel Avstrijo nacija, da jo spremene v ariski raj, si je vzel življenje vsled šikan in konfiskacij okrog 500 prominentnih avstrijskih židov. Nedvomno se bodo vsled tega življenske razmere v Avstriji "izboljšale" v smislu, kajkor so se v zadnjih letih v Nemčiji, kjer prevladuje Hitlerjevo geslo, "topovi so boljši kot maslo."

"Ponižavanje" Nemcev

Listi v Nemčiji se hudujejo nad ameriškimi oblastmi, ker so prošle tedne aretirale nekaj naturaliziranih in drugih Nemcev, kateri so osumljeni špijnaju v korist nemške municipalne industrije ter Hitlerjevega generalnega štaba. Eden izmed teh je pobegnil na ladji Bremen brez potnega lista. Ker se je ameriški vladi zdelo, da je bila tu zarota, je bil kapitan ladje po vrtniti pozvan na zaslisanje, toda je krvido tajil, češ, da se je dotičnik uti hotil na ladjo in bil na njej izsleden šele na širokem morju. Dobil je zavetje v Nemčiji in pravijo, da ga ameriške oblasti nikoli ne bodo doobile v pest.

Naciji si vse osvoje

Naciji v Avstriji so vzel v svojo posest z vladnim dekretom slovito božjo pot Marije Zelle. Njena posestva so enjena na poldrug milijon dolarjev. Upravljali so jih benediktinci. Pravijo, da so jim bogastvo zaplenili zaradi njihovega "tajnega ruvarenja proti državi". Kardinal Innitzer je torej slabo igrал, kajti prosekucije proti njegovim duhovnim tovarisem se v Avstriji množe.

"Dinamične" sile v Evropi in v Aziji v stiskah za zmage

ŠPANIJA ŠE NI IZGUBLJENA. — JAPONSKIM ČETAM NA KITAJSKEM SE SLABO GODI. — VZTRAJANJE ČEHOSLOVAŠKE

Neizpolnjeni upi

Ko je angleški premier Neville Chamberlain s vojnim ministrom zunanjih zadev sklenil pred par tedni priateljski pakt z Italijo, mu je Mussolini obljubil, da pride pogodba v veljavlo takoj ko bo vojna v Španiji končana. Oba sta bila mnrena, da se to zgodi v nekaj dneh. Kajti Chamberlain je zahteval od Italije odpoklici njenih čet in Španije, predno bo pogodba veljavna. Mussolini mu je odgovoril, da italijanske čete odidejo ko hitro bo "komunizem" v Španiji premagan.

ločni, da se mu tudi na ta način ne bodo podali, čeprav je firerjev minister propagande po radiu par dni nazaj grmel, da narod, ki šteje 75 milijonov v mejah svoje države, ne more biti ustrahovan od dežele, ki šteje le borbil 12 milijonov duš (Čehoslovaška). Čehi se temu lahko smehljajo, ker vedo, da so vzliz svojemu malemu številu z odločno poteko za enkrat obvarovali svojo deželo pred Hitlerjevimi legijami.

Drage japonske zmage

Slično slabo srečo ima Japonska s svojo vojno na Kitajskem. Res, da je doseglj, že mnogo zmag in osvojila velik del nedkanjega kitajskega cesarstva. Toda njen cilj je podjarmiti vso Kitajsko. Ko se je zapolditi proti nji zadnjih v boju, je smatrala, da jo bo pogazila v enemu ali dveh mesecih. A se je ukancila toliko, da se je Japonska v tej vojni domalega izčrpala in njena vladava je moral proglašiti izjemne zakone, s katerimi si je podvrgla pod absolutno kontrolo ljudstvo, industrio in agrikulturo. Kitajci, dasi slabo organizirani in primitivno oboroženi, pa se trdrovno upirajo in vsled tega vojne v Aziji še ne bo konec, razen, ako Zed. države, Anglija, Francija in sovjetska Unija prepovede oziroma odklonijo prodajati municipio Kitajski, kajkor so jo nekatere izmed teh dežel pod kinko neutralnosti odklonile prodajati lojalistični Španiji.

Sibkost fašizma

Dasi sta se Mussolini in Hitler ves čas bahala, da je njuna (Nadaljevanje na 5. strani.)

Na nesrečo angleške torijske diplomacije pa lojalisti v Španiji pred Mussolinijevimi polki in Hitlerjevimi aeroplani nočajo zbežati. Mussolini je se zapolditi proti nji zadnjih v boju, je smatrala, da jo bo pogazila v enemu ali dveh mesecih. A se je ukancila toliko, da se je Japonska v tej vojni domalega izčrpala in njena vladava je moral proglašiti izjemne zakone, s katerimi si je podvrgla pod absolutno kontrolo ljudstvo, industrio in agrikulturo. Kitajci, dasi slabo organizirani in primitivno oboroženi, pa se trdrovno upirajo in vsled tega vojne v Aziji še ne bo konec, razen, ako Zed. države, Anglija, Francija in sovjetska Unija prepovede oziroma odklonijo prodajati municipio Kitajski, kajkor so jo nekatere izmed teh dežel pod kinko neutralnosti odklonile prodajati lojalistični Španiji.

Dasi sta se Mussolini in Hitler ves čas bahala, da je njuna (Nadaljevanje na 5. strani.)

SVOBODA IN PLAČE V ZED. DRŽAVAH

Magnati jeklarskih in železniških korporacij so pred nekaj meseci zahtevali znižanje meze svojih delavcev, dasi ne prejemajo povprečno niti \$1200 na leto.

Sebi so si jih jeklarski baroni zvišali.

Na primer, H. S. Wilkinson z \$145,000 na \$150,000 na leto; F. B. Hufnagel z \$72,500 na \$75,000, vrh tega pa je dobil 4,000 delnic skoraj zastonj in njegova plača je predlanskem znašala s temi dohodki že \$125,000. Tom Girdler, ki slovi za najuspešnejšega jeklarskega magnata v rušenju stavk, si je lani zvišal plačo na \$175,000 in dali so mu vrh tega 2,800 delnic po \$6, dasi jim je bila takrat tržna cena blizu \$30. Izračunajte njegov dobiček, pa boste razumeli, zakaj se je toliko prizadeval pridobiti policijo, žerife in milico za pobijati stavkarje. R. J. Wysor, istotko od Republic Steel kompanije, si je zvišal plačo na 85 tisoč dolarjev in vrh tega je dobil za svoje "vestno" delo 1,600 delnic.

To so podatki, ki jih objavlja Securities and Exchange komisija, ki je oddelek zvezne vlade.

Kdor hoče o teh stvari govoriti na primer v Jersey Cityju, ga deportirajo iz mesta. Nedavno so izgnali našilno Thomasa in dne 27. maja montanskega kongresnika O'Connella. Pravi, da so ga pri izrivanju suvali in pretepli tudi nekaj članov njegovega spremstva. Kakor Norman Thomas, je tudi O'Connell šel v Jersey City, da se bori za svobodo govora. Župan tega mesta je reakcionarni politik Hague. In ta človek ni samo župan, ampak tudi podpredsednik — demokratske stranke!

Pravite, da ni fašizma v tej deželi?

Vrhni par podatkov dokazuje nasprotno. A še hujše slike bi lahko predložili iz južnih držav. Ali pa redimo iz zadnjih stavk v Akronu in Detroitu. Navajamo jih na drugem mestu v tej številki.

Kako usoglasiti interes delavcev in farmarjev

Interesi delavcev in farmarjev pod kapitalizmom niso enaki, dasi mnogi farmarski-delavski politiki in tudi veliko socialistov trdi nasprotno. Kdo dokazuje, da so enaki, var delavcev in farmarjev. Enaki so le v tem, da morajo oboji gariati za kruh. Oboje izkoristi eni isti sistem. Toda ko se v kongresni zbornicu že nad leta dni prerekali o Rooseveltovi predlogi za določitev maksimalne delavnik in minimalne plače, so posebno poslanci iz farmarskih okrajev ostro zahtevali, da se poljakim delavcem ur ne sme omejovati,

da so previsoke in da morajo vsled tega oni garati takoreč zastonj. Mleko bi radi pocenili, da bi ga več prodali in si zvišali dohodek. Toda na činjav način? Na račun najetih delavcev. Naj torej dovolijo v znižanje plač!

Bill bi nesapmetni, ako bi v to privolil, ker so že zdaj jako nizke. Toda tudi delavcev rajše kupuje kar dobi ceneje, ker ga v to silijo razmere. Vzrok tem razlikam, kot podurjeno prej, je sedanjem go spodarski red. Toda že v sedanjem sistemu bi si lahko pomagali farmarji in delavci, ki so mnogi farmarji poudarjali, galji farmarji in delavci, ki so

PROLETAR

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA V Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75, za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in glasila morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobiteljev v številki tekočega tedna.

PROLETAR

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zastavnik
Business Manager Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasser

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAR

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL

Telephone: ROCKWELL 2864.

V Johnstownu predlagajo, da naj bo J. S. Z. samostojna

Klub št. 5 JSZ v Johnstownu, Pa., kateremu tajnikuje Frank Podboy, je soglasno predložil iniciativo, v kateri predlaže, da naj naša zveza postane samostojni del socialističnega gibanja, kajti drugače bodo bremena, ki jih nalagajo klubom JSZ, polagoma vpropastila vse naše postojanke.

Klub št. 5, o katerem je nekoč Frank Podboy pisal, da je bil drugi slovenski socialistični klub v tej deželi, je na zadnjem našem rednem zboru zastopal odločeno predlog, da ostanemo sestavni del ameriške socialistične stranke. Toda po našem zboru so se razplameli v pennsylvanski sekciji S. P. tako ostri sporji, da je bilo za naše klube težavno odgovarjati — komu in kam naj sede.

V Pennsylvaniji je bilo socialistično gibanje nekoč jako močno. Prej ali sreča bo zopet to kakor je bilo in še več kakor je bilo v času Maurerjevih, Debsovih in Bergerjevih aktivnosti. A zdaj se neprilike. V zadnjih par letih se tajniki pennsylvanske soc. stranke pogosto menjajo. Težko delo še ni našlo za dano nalogo sposobnega človeka — in tudi ako je sposoben, kaj si more, ko pa ni zasluga! Stan in hrano pa je treba plačati in tako si vsakodaj po nekaj tednih išče pod pritiskom borbe za obstanek službo, ki nju bo nudila krub.

V začini volilni kampanji v Pennsylvaniji so se polastili pravice do socialistične rubrike eselipisti, ker so svoje kandidate registrirali pod označbo naše stranke preje kot oficjalna socialistična stranka in preje kot "stara garda". Eselipisti so ravnali nepošteno. Oficjalna socialistična stranka je pogala vsled tega zadeva na sodišču. Klub št. 5 pravi, da bi vodstvo soc. stranke moralno najprej stvar temeljito preudariti, kajti tožbe stanejo. Tudi ta pritožba je zvezana s stotaki stroškov in kdo jih naj plača? Naših par klubov? Stara garda s svojo trdjavijo v Readingu jih gotovo ne bo, posebno še ne raditega, ker je pri lokalnih volitvah glasova bivše takozvane militante sekte poplavila popolnoma. Torej naj se zdaj le slednja brigata vir, s katerim bo proti eselipističnemu triku mogoče voditi tožbo.

Slabo je, ker so v nekaterih državah volilni zakoni premočno strogi. Goljufije ne bi smeles biti dovoljene v nikakem slučaju. V Pennsylvaniji se z glasovnicami in nominacijami lahko manipulira na mile viže, pošteno delavsko gibanje pa trpi škodo. In pošteni klubci so nato preko mere nadlegovanji s pismi za pomoč. Andrew Vidrich piše: "Zdaj zahteva pomoč urad S. P. v Philadelphia, zdaj iz Pittsburgha. Toda zakaj ne bi oni sami imeli svojih močnih postojank, na katere se bi obračali, namesto največ na nas!"

Vse to je posledica težke ameriške gospodarske krize in kaosa, ki je vsled nje in vsled zadnje svetovne vojne nastal v ameriškem in v svetovnem delavskem gibanju.

Socialistični program — to vemo vsi socialisti brez razlike — je edini, ki nudi izhod iz zmude. Prav radi tega kopira veliko iz njega Rooseveltov newdeal, LaFollettova nova stranka, Lewisova delavska nestrankarska liga in tudi razni pismarji in farizeji v duhovniških talarjih, ki pridigujejo "socialno" pravico sebi v korist.

Ampak socialistično gibanje kot tako je baš v tej krizi, ko nam bi bilo najpotrebnejše, šibkejše ko kdaj prej, od kar je nastalo. To ni argument proti socializmu, ampak proti politični nezrelosti ameriške delavske mase in nesposobnosti ljudi, ki bi imeli graditi delavsko gibanje, pa jim je program in cilj zgolj oportunitizem. Ne seveda vsem, kajti imamo v vseh delavskih strujah ljudi, ki so iskreni in res pozrtvovali. Toda večina gradi svojo politiko na temelju golega oportunitizma, na drugi strani pa imamo preveč neuskušenih kandidatov za voditelje, ki se nekaj mesecev ali let zaletavajo ob zid in nato odlete.

Vprašanje bodočnosti naše zveze in našega pokreta je važno. Če se v teh valovih utopi — kdo je, ki ga bo obnovil? Nihče, ako mi zgrešimo svojo nalogo. Predvsem, JSZ mora ostati odločno socialistična v svojem delu in taktiki, neglede na vnanje okolščine. V vsakem slučaju mora biti to, za kar je bila ustanovljena. Toda ako v svoji strukture res potrebuje reforme, in če smo zreli, da jih izvršimo, bodo izvršene. Ako tega nismo zmožni, bo imela edino reakcijo koristi.

Uredništvo Proletarca priporoča, — ne se prenagli. Premotivajmo probleme delavskoga političnega gibanja stvarno in med seboj, glede predloga kluba št. 5 pa je po našem mnenju boljše prav radi tega počakati do prihodnjega rednega zборa, ki se vrši prihodnje leto.

Res je, da se se hrvatski komunisti reorganizirali v samostojno zvezo takozvanimi radnički klubovi, in res je, da teoretično nima nad "Radničkim Glasnikom" in "Naprejem" komunistična stranka nikake kontrole, dasi je bil prvi pred nekaj leti še popolnoma njena svojina. Res je morda, da lahko oba lista pod novo firmo "napredne radničke zvezze" kom. pokretu več koristita, kakor dokler so bili ortodoxni člani kom. stranke na krmilu. Ampak to kar počno zdaj, je oportunitizem, ki v radičnem delavskem gibanju v Ameriki nima primere. Mi se mu moramo ogibati. Če bodo okolščine take, da bomo lahko delali za socialistem ne da bi JSZ spadala direktno v S. P., dobro. In ako se bomo uverili, da bi v nji naši klubni polagoma shirali zaradi preobremenjenosti, dobro, naj se iniciativo, kakor jo predlagata klub št. 5, vzame resno v upoštev zaradi NASEGA dela med NASIM delavstvom in vsled bodočnosti NASIH ustanov, v katerih je vloženega ogromno truda. Toda brzeti ni treba. Če bomo potrebeli v vztrajni, bomo v stanju uspešno uravnavati naše delavsko gibanje in ob enem čimveč pomagati socialističnemu delavskemu gibanju v splošnem.

RELIF ZELO NEPRIJETNA STVAR, TODA POTREBNA

Na sliki je nekaj Čikačanov, ki so bili deležni v zdanju "relifni križi" vsaj nekaj živil iz zalog zvezne vlade. Ni prijetno heračiti zanje — ampak glad je glad. V Illinoisu, kakor v Ohiu, je postal "relifna kriza"

krajša tragična zadeva za bedne — ne vseled bednih ampak zaradi boja med politiki, ki se pričajo, kje in kako dobiti denar za relifno akcijo. Medtem morajo bedni še bolj stradati.

POVORKA PARISKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Zagrebški delavski tehnik "Radnik" je izpod peresa odličnega hrvaškega socialističnega književnika pod pseudonimom G. K. prinesel "čudovito poročilo" — zgodbo iz Pariza o "obhodu pariskega delovnega ljudstva", kateri je sam prisostvoval. Ponadilo sem to zgodbo — poročilo za čitalce. — IV. VUK.

Pariz, 14. IV. 1938.

Tisto nedeljo, ko so po Berlinu in po Dunaju stokale fanfare plebiscita, se je oglašilo tudi Ljudstvo Londona in Pariza.

V Parizu je tisti dan priredila Ljudska fronta obvod množic od trga Republike preko trga Bastilije na trg Nacie. Bilo je to v dnevnih odstavki Blumove vlade. Namen manifestacije-demonstracije je bil: Zahteva svobodne trgovine s Španijo.

Obhod bi se moral začeti ob dveh popoldne. Prišel sem na trg Bastilije nekoliko preje. Bilo je sončno, nedeljsko popoldne. Veliki trg, pravzaprav trotoarji okrog njega, so bili polni sprejhalcev. Tu in tam se je videla tudi nekakšna večja skupina ljudi. Nekatere skupine so bile tudi s praporji. Poleg tega nekaj nabiralcev pravstoljnih prispevkov za španske otroke. To je bilo vse, kar bi naj pričalo, da se bo na tem starogodovinskem, slavnem trgu zopet slišal glas pariškega ljudstva, in to zdaj za slobodo nekega drugega naroda.

Ali je povorka uspela?

Da bi sumil, baš zato nisem imel razloga. Imel sem že glede tega nekaj izkušenj. Kakšna dva, tri dni pred tem, zvezčer, je bilo nameravano zborov.

Ali naenkrat...

Kakor da se je v zemlji odpr vir. In ne samo eden vir, bilo je, kakor da so na udar z nogo ob tla, vstajale legije. Dvorana se je neznakrat napolnila, nabasala ... po nji se je razliila poplava ljudi, glav, rok, praporov ... Tako je bilo tudi takrat v decembri, ko je nastopila Pasionarija, in pozneje, v januarju, v času krize vlade Chautempa.

V Parizu je radi njegove ognomnosti težko biti točen. In v Franciji je nekako posebno svojstvo odlagati vse na zadnji trenutek in iznenaditi svet z nečim dobrim in velikim.

Spominjamjoč se tega, nisem sumil v uspeh povorki. Bilo je še dovolj zgodaj.

Sel sem počasi s trga Bastilije na trg Nacie, ki je določen kot končna točka obhoda. Pot je peljala skozi Faubourg St. Antonine. To je tisti glasoviti Faubourg, predmestje, na katerem so kipele vse strasti vseh pariške revolucije, posebno

one leta 1789. Dasi obnovljen, še ni izgubil vide starosti. Vedno še ima s svojimi zares stariimi, nizkimi, pogosto celo pestrimi hišami, svoj starinski, zgodovinski vid. Ponadob je s svojimi višjimi, šesterostropnimi, seveda novejšimi zgradbami, a vseeno počrneli, vzbujajoči nekaj revolucionarnega.

Crna reka te ulice me je peljala na svetlejši, mnogo prostornješi trg Nacie. Ze od daleč je s stolpa, ki stoji na sredini, klicala ženska z materinsko gesto roke k sebi vse, ki so dobre volje — izklesan simbol Republike. Pod njo vlečeta dva leva triumfanti voz. Na enem levu jaha močan z zubljem (bakljo) v rokah, prsač mlađenič. Z vseh strani vidi figura, ki simbolično kažejo SVOBODO, PRAVICO, DELO in BLAGOSTRANJE. To je delo Dalona: "Triumf Republike." Skulpturalno se dviga iznad bazena, v katerem leže v raznih pozitirah krokodili iz bronca in rigajo iz kalne vode na zmagovalno ljudsko množico.

Ali naj pomeni to mržnjo zverstva nad človeštvo? Nagona nad umom, teme nad svetlobo, zaostalosti nad prednostjo?

Zadaj, v začetku nove avene (ulice), ki vodi v Vincennes, kipita v modro nebo dva druga, še večja stolpa. Eden predstavlja kralja Ludvika Svetege, a drugi Filipa Avgusta. Vsesočrog "Triumfa Republike" so obkrožili trg tanki, belli leseni stebrički, na katerih so, kakor za neko sportsko ali drugo reklamo, razobesene girlande naslikanega cvetja, prepleteni s pestrimi električnimi žarnicami. Vse te girlande se po veliki večini, ne vem zakaj, končujejo v sredini v podobu mastnega praščka.

Ljudi je bilo tukaj več kakor na trgu Bastilije. Bili so pač samo gledalci. Ali kje je povorka? Ze je bilo tri popoldan — ura, določena za povorko, je že potekla — a o povorki ni duha ne sluha.

Naposled: zamrgole je po vsej širini stari, počrnali Faubourg St. Antonie. Kakor neko, v davne dni, se je z njega zopet razliila lava razburjene, strastne množice, prihajajoča vedno bližje.

Pred njo je prisopihal svetel, oklopne avtomobilu podoben auto nekega delavskoga lista. Mesto topov je imel na sebi močne zvočnike. Iz njih se je na vse strani razlegala Marseljeza.

Obhod se je začel s celim gozdom samih praporov. Visoko nad glavami množic so plapolne barve francoskega in španskega internacionalnega stega. Za njimi, na čelu obhoda, korakajo vodji Ljudske fronte. Med njimi tudi sloveni učenjak, z Nobelovo nagrado odlikovan fizik, profesor Lanzevin.

Boljši del povorki je v obhodu z vseh strani razlegala Marseljeza. Obhod se je začel s celim gozdom samih praporov. Visoko nad glavami množic so plapolne barve francoskega in španskega internacionalnega stega. Za njimi, na čelu obhoda, korakajo vodji Ljudske fronte. Med njimi tudi sloveni učenjak, z Nobelovo nagrado odlikovan fizik, profesor Lanzevin.

Bonni, fanfare, pesmi, vzkliki. V širokih, gostih, zelenih vrstah, kakor da jim je Pariz sam pretesen, se rinejo, stiskajo, hite čete Ljudske fronte, ena za drugo, predstavljajoč

zadaj ta, zdaj drugi okraj, okoliš, tovarno ali organizacijo. Za zastopniki Barbuskeve Republike in socialistične fronte. Bila je brez kraja in brez konca, bučna, borbeni, z borbenimi praporji, z borbenimi vzkliki in pesmimi...

Bilo je okrog pete popoldne, ko so mimo mene odšle zadnje vrste. V tem obhodu je sodelovalo okoli 200.000 manifestatorjev. Tudi nasprotni list, kakor "Paris Soir" in "Petit Parisien" so priznali veličastvenost tega obhoda.

Ou — vrez la fron-tier!

Blum — Tho-rez au pouvoir! Des ca-nous, des a-vions, pour l' E-spagne!

Ti vzkrki prevladujejo. Manifestanti jih vzkljajo, zlogujejo kakor otroci v šoli. To zlogovanje daje temu vzkljiku množični poseben ritem, kakor da v pravilnih intervalih pljuška salva krogelj.

Vzko, na ozkem podstrešnem oknu neke šesteronadstropne hiše tam zadaj za povorko, sta stisnjeni dve ženski. Obe držita v rokah drog na katerem v močnem vetrju plapola španska trobojnica. Tisoča in tisoč manifestantov tega ne more videti. Ali ko povorka za trenutek obči in se posamezni obrnejo, opazijo obe ženski in zastavo.

Z nam! se sliši krik.

Zenski na podstrešnem oknu sta predaleč, da bi se jima razložili obraz. Ali zdi se mi, da sta v tem trenutku se kropicke stisnile drog zastave, kakor da jo krčevito in uporno branita pred vetrom.

Veter v nižini je rahel. Tako korakajoči k "Triumfu Republike" se pomika povorka pod neko kirlando z naslikanim cvetjem in s pestrimi žarnicami. Neusmiljeno stresa veter z žarnicami, udaria z njimi, da se sliši prasket krhkega stekla, ki se razsipa na glave manifestantov kakor drobni pisanega steklenega cvetja.

Nikomur to mar. Pač pa glede vse to z velikim zanimanjem otroci, ki so tako prišli tudi na svoj račun. Kajti njih očetje jih nosijo v naročju v povorki.

Za trenutek povorka obstane. Obstal je tudi nek visok, dobro rejen možak, z dobrodušnim obrazom, videti šaljivec. Pokazal je s prstom na doljni del girlande, ki se je v vetro vsled teže, najmočnejše gugala in so žarnice predstavljajoči nekak lik nekakšnega angeljčka.

Caillaux — se je zaslišal vzklik šaljivca, ki je bil honoriiran z burnim smehom in plakanjem vseh, manifestantov in gledalcev.

ANGELO CERVENIK:

V VERIGAH

(Nadaljevanje.)
Stopil je na cesto. Benvenutti mu je rekel:
Slabo kaže, gospod poročnik.
"Nič ne bo hudega, potolaži se."

"Pravijo, da so delave lani 1. maja hoteli začnati skladiti se v muncijo.

"Tako? Ne bo nič hudega."

Ordonanca mestnega poveljstva je privedla gospoda z visokim cilindrom. To je bil civilni komisar.

"Vara che canna, canna, canna, Vara che canna, canna, canna, canon!"

* Znan pesem zbadljiva v tržnem naročju, po naše: Glej, kakšen cilinder — kakor top! je zapela skupina hudomušnih Tržačanov.

"Kaj je prišel k pogrebu?"
"Osel, kaj govorš, reže je ti čelado, on pa 'canno'."

Veter je donašal zamoklo kričanje in petje. Godba je igrala veselo koračnico.

"Prihajojo," je krčnil ves preplašen civilni komisar.

"Kdo?"

"Delaveci, delaveci prihajojo."

"No, in —?"

"No in — ali so puške sploh nabijejo? Bajonetov ljudje še nimajo? Na puškah."

"Prosim, gospod, ne skrbite za stvari, ki spadajo izključno le v moj delokrog. Pomirite se; jamčim vam, da se ne pripeti nič hudega."

"To so divjaki, ti s fronte," je mrmljal komisar.

Daleč tam dolni na početku široke ulice so prikakale prve vrste z rdečimi praporji. Tham je zadivljen gledal plapolajoče praporje, dvigajoče se iz okostenje množice, dvigajoče se k solnec visoko, misleč na tiste sile in tiste misli, ki so ga gnale še v onih davnih časih v široke vrste pod te rdeče zastave. Množica se je hrumejoč bojibolj približevala. Ljudje vojaki so nagonsko rili v krov ob vhodu v delavnicu. Zvrstili so se nerdeno drug k drugemu. Tham pa je zamišljeno zrl v maso, ki je šla kakor široka, mirna reka enakomerno svojo silno, simbolično pot.

Množica je bila že čisto bližini, ko je stopil Tham k stotnini, jo razvrtstil in ji zabičal, da ima slušati izključno njegova povelja.

Tedaj pa je stopil k njemu komisar in je rekel:

"Razženite množico!"

"Pustite me, prosim, na mimo!"

Množica pa je pritskala.

"Zakaj so ti vojaki turkaj, ti golobraderci?"

"Da, da, zakaj so tukaj?"

"Kaaaj? Vojaki? Streljati hočeo!"

"Bajonete imajo!"

"Doli z armado!"

"Doli z vojsko!"

"Končajte prelivanje!"

"Proč, vojaki, proč od tukaj!"

"Proč, proč," so ponavljali tisoči:

"Morilci! Udarimo!"

"Halo, dajte!"

"Kaj, vrata, čakate?"

Zadnje vrste so pritisnile na preve, ki se niso prav upale naprej, temno sluteč, da ni razlike med njimi in temi vojaki, ki so eni kakor drugi enaki trpin. Vojaki so stali kakor strahovi v zelenih železničnih čeladah, z ročnimi granatami in bodalci ob pasu. Masa je valovila. Transparente so porinili čisto v ospredje. Nekdo je zavpil:

"Smodnišnico v zrak!"
"Doli z vojno!"
"Gospod poročnik," je jecjal komisar, "za božjo voljo, ali hočete, da nas vse pobijejete?"

Tham se ni zmenil zanj. Vojaki so krčevito držali nenabite puške in s strahom gledali v poročnika. Nekateri so jokali. Tedaj pa je stopil pred množico Tham in zaklical:

"Posluh, prosim!"

"Doli z njim!"

"Udarite vrata!"

"Dajte ga!"

"Gobeždal bi nam golobrader, lejte ga!"

In mimo njegove glave je prizrčal oster predmet, ki je zpletel skozi okno v stanovanje vratarjevo. Iz množice pa je stopil naenkrat star človek v modri ključavnici s obleki in se podal na vrh stopnic pred vhodom v stanovanje vratarjevo.

"Sodruži!" jih je nagovoril. "Živio Bragiel," je zavpila množica.

"Sodruži," je nadaljeval starec, "spamatujte se! Ali hočete, da teče kri brez potrebe?"

"Dol z njimi!"

"Zakaj pa izvijajo!"

"Zakaj pa stojijo tam? Tisti golobraderec."

Starca so izvlekli dol. Silna množica je tlačila prve vrste naprej z neodoljivo silo. Tham je bledel, zroc v razkačeno množico, izgubljajoč upanje na mirno rešitev. V tistem trenutku pa je nekdo izmed množice zagnal kos opeke proti njegovim glavi. Trušč je narančal, zavzemal je široke dimenzijske po obsegu in po sili, kakor trušč vojakov-naskakovcev, ki zavzemajo sovražne postojanke nemoteno, skoraj brez odpora sovražnikovega. Trušč se je spremenil v vihar. Prve vrste so bile potlačene že tako daleč, da si niso stale z vojaki niti korak narančen. Nekateri iz množice so že grabili na puške.

"Ubijte, pojdite, udarite!"
"Udarite!"
"Udarite!"

Opeka je podrla na tla starec-vojaka.

Tham je vzplamtel kakor kri in pobledel kakor smrt. Srce mu je rezala silna bolest, kajti sedaj ni šlo več za njega samega. Šlo je za dvestopetdeset nedolžnih vojakov, ki bi jih množica z njihovim lastnim orojem ugobila. Videl je, kako se je zvili starec, kako je brizgnila kri kakor vodoskok visoko, kako so se zaprele okrvavljene oči. Komisarja so tudi že podrli.

Skočil je. Iztrgal je iz rok mlademu delavcu rdeč prapor in stopil tja, kjer je stal prej Bragiel. Snel je kapo in z orjaškim, vse rezajočim glasom je zapel refren po vsem svetu vsemu delavstvu znane pesmi:

"Junaki, vsi na dan, razvijte prapor rdeč!
Naprek, naprek, naj robstva moč razbijte duha meč!"

Sam je zapel in vse je umolknil. Veter je pokril z rdečim praporjem njegovo telo. Kajtor noč je bil mir, ki se je razlikalo preko tisočlavec množice. Kape in klobuki so padli z glav tisočev, in tisoč in tisoč glasov se je združilo v silno pesem:

"Vstanite, bratje, urno, smo...!"

Z odkritimi glavami so stali, on pa na visokem mestu z rdečim praporjem ovit. Moštvo je

stalo kakor okamenelo s puškami ob nogi.

"Sotrpini," je pričel Tham, "jaz sem danes napravil križ preko svojega življenja in trpljenja, ker sem ves vaš, ker pomenijo naši rdeči praporji ljubezen, ne pa krvi, ker pomenijo naši rdeči praporji tudi žrtev. Sotrpini, kar ste storili, ni bilo potrebno! Žrtev leži! Žrtev, ki je vaš sotrpin! Ali ne ločite obleke od človeka in narobe? Ali ne vidite karnevala, ki ga je vprzorila vtelesena nemoralna desetorice evropskih blaznikov — bogov? Sotrpini, treba je, da se učimo spoznavati ljubezen in ljubiti. Naša pot in pot našega sovražstva je samo ena: organizirati moramo ljubezen, ki druži vse sotrpine in na drugi strani bo ostalo — deset blaznikov sveta. To bo obenem tudi maščevanje in uspeh! To pot hodite, bratje moji!

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili oddali poslednji ljudje, je prijavil eskadron konjenice, ki je pa našel skoraj prazen trg, kar črnemu ritmostru očividno ni bilo všeč.

Enkrat je povzel pesem, še enkrat je zaorila silna pesem, še enkrat so se sklonile sive in mlade glave k tloru in silna množica se je razlašila na vse strani. Predno so bili odd

• KRITIKUJOČA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE •

IZ KANSASA

Stuplina taktika AFL, ki skuša s podelitvijo čarterja "Progresivnim" majnarjem v Illinoisu razcepiti UMWA, ki je glavna opora CIO, je dobila odmev tudi tukaj. Kansaški majnarji imamo še vedno živo v spominu John Lewisa, ki je nas, za časa takozvanih Howattovih stavk, ko smo bili v konfliktu z oblastmi zaradi industrialnega sodišča, napadel od zadaj, namesto da bi nam narodna majnarska unija, z njim na čelu, nudila saj moralno oporo. Nič ni torej čudnega, če ima marsikater tukajšnji majnar še vedno gremkovo v srcu, in že zaradi nekakšnega maščevanja bi se pridružil komukoli, da bi s tem le Lewisu pokazal figo.

Ampak vsakdo, ki stvar trezno preudari, mora sam pri sebi skleniti, da bi nadaljnji razkol v UMWA udaril najbolj majnarje same. Nihče ni bolj vesel W. Greenove taktike, ki stremi za razcepom, kot ravno premogovniške družbe. Veliko ložje bi jim bilo potem, ko bi lahko izigravali eno unije proti drugi in poljubno "krotili" majnarje.

Največji volilni škandal v Ameriki se pere že pol leta pred federalnim sodiščem v Kansas Cityju. Ze 20 let kontrolira to mesto takozvana Tom Prendergastova mašina. Toda vsi protesti zaradi volilnih sleparij v nasilnosti napram poštenim volilcem niso še popolnoma nič zaledli, ne pri mestnih, niti pri državnih sodiščih. In tako je morala poseči vmes federalna vlada. Preiskava volitev iz leta 1936 je razkrila gorostasne sleparje, da je zasmrlo do neba. Priadete sta obe starci strank, demokratska še celo bolj ko republikanska. Po veleporoti je bilo dosedaj obtoženih 257 oseb, ki so bili člani volilnih odborov in pa nekaj raznih zaupnikov in kapitanov Prendergastove mašine. Prišlo je na dan, da so goljufali kar na debelo. Ze naprej je bilo določeno, koliko glasov bo demokratska stranka v koliko republikanska stranka. V mnogih volilnih okrajih sploh niso šteli glasov. "Kapitan" je že pred pričetkom volitev prinesel spisano "uradno poročilo", koliko glasov je bilo oddanih za eno ali drugo stranko in za njih kandidate. V nekaterih volilnih okrajih je preiskava dosegla, da je bilo kar po več sto glasovnic popravljenih s tem, da so bili izbrisani originalni naznamki in narejeni novi. Drugod so zopet zavrgli do malega vse prave glasovnice in natlačili zaboj s sleparskimi. Tako je potem šteje pokazalo "pravi" rezultat. Sem in tja se je kak volilni uradnik temu upiral, ker še ni bil vajen tega sistema, pa so mu takoj objubili "one way ride", in je potem molčal. Ravno tako so se vrstile sleparje z registriranjem volilcev. Na nekem naslovu je bilo registriranih 15 volilcev, preiskava pa je dokazala, da tistega naslova ali stanovanja sploh nikjer ni. Kajpak, da so glasovali tudi tisti, ki so bili že na pokopalnišču.

Dosedaj je bilo spoznanih krivim, ali so se sami priznali, nad 150 oseb. Niti eden ni bil oproščen. Obsojeni so od treh mesecev do 4 let zapora in na razne denarne kazni, moški in ženske. Nekaj jih je v ječi, drugi so pa pod parolo. Ostali še pridejo na vrsto.

PIKNIK Kluba št. 28, J.S.Z. CLEVELAND, OHIO V NEDELJO 5. JUNIJA 1938 PRI

Joseph Zornu na Bradley Road, Brooklyn

Truck odpelje ob 1. pop. izpred Louis Tratarjeve gostilne, 10700 Reno Ave., in se ustavi na E. 93rd St. in Prince Ave.

Vabimo cenjeno občinstvo na obilno udeležbo

AEROPLANSKE NEZGODE

A. Shular.

TO IN ONO

Cleveland, O. — Ko bo ta dopis pritočen, bomo že v juniju. To je desetletnica mojega dopisovanja v Proletarca in Prosveso, v jeseni to leto pa mine trideset let, od kar sem poslal svoj prvi dopis v Glas Naroda. Živel sem tedaj v Moon Runu, Pa. Glas Naroda je takrat zbiral prispevke za spomenik Lundru in Adamiču, ki sta bila ubita v Ljubljani. Rojak premogar, s katerim sva delala v isti majni, me je vabil na sodelovanje. Tako sem se v stvar zainteresiral, jo skušal razumeti in pomagati. Zdelen se mi je to boljše kot ostati na pasivi. Pasivnim pravijo po ameriško "you are half dead".

Mnogi vprašujejo: čemu toliko piše? Pravijo: "Zdražbo seje!" Da, zdražbo so bile. In so. Podpisani jih ne povzročajo, kakor ni povzročil svoječasne razdora v klubu št. 49. Zadogodilo se je. Klub je vzlje temu ohranjen. Tisti, ki so sejali razdor in bili v svojih dopisih resnično osebni, pa so danes večinoma pozabljeni. Oni so "half dead" in eden popolnoma.

Bilo je potrebno, da piše tudi eden izmed rdečih in tako je bil vprašan podpisani. Ni sem se rad odločil, ker sem vedel kaj me čaka. Vedel sem tudi, da bodo moja poročila drugačna kot so bila takrat v običaju. Pricel sem, kot omenjam, junija pred desetimi leti. Boj je postajal vedno bolj oster. Dopisnik jim je bil na poti, niso pa vedeli, kdo ga je "na pot nastavil". Namen je bil dopisnika uničiti in z njim vred klub št. 49. A so se zmotili.

Citamo mnogo o bojih s Pirčem, Debencem, Ameriško Domovino itd. Taki boji so lahki, ker veš, da imaš opravka z odkritim nasprotnikom. Drugo pa je, kadar imaš opravka z ljudmi, ki trdijo, da pripadajo tvoji skupini in jih vidiš v svojih vrstah. Vedno gledajo, kje si ali bo storil kako malenkostno napako, da bodo kazali: "Ga vidiš, socialist!" Nikoli ne pridejo predre direktno, da jim bi mogel vrniti kašo, ki so jo sami zahrbitno skuhal. Ko začneš omlatavati tako ljudi, tako kot zasnvi, pa začno s pritožbami, da si oseben, in kako silno grešiš, ker seješ prepri. O osebnostih je lahko govoriti onim, ki nič ne čitajo. Kdor pa čita razne časopise, ve, kje se osebno pričenja in kje ji je mej. Zato rečem vsem onim, ki mi ho-

V teku kratkega časa sta so dogodili nedavno v tej deželi dve veliki nesreči z aeroplani. Eden je padel na tla v Californiji. Devet oseb v njemu je bilo ubitih. Drugo letalo je trčelo na tla blizu Cleveland, O., in ugnobilo življenje desetim ljudem. Slična težka nesreča se je dogodila pred nekaj tedni v Belgiji in ena v Italiji. Dasi je potniški promet z avijon je ogromen, vendar vse te nezgode dokazujojo, da je potovanje z letalsko tehniko, to je, raznih obrtnj. To izgleda navidezno, da je potovanje z letalsko tehniko skrajno nevarno. Inženirji se mučijo, kako izpolnititi letalsko tehniko in so res dosegli eudežje, toda jih bo treba še več, predno bo trakoplovba vsaj razmeroma varna pred katastrofami, kakršnih se je v zadnjih letih izredno veliko dogodilo. Na slike je letalo, ki je padlo na tla blizu Los Angelesa in pokopalo pod seboj devet potnikov.

Izlet mladinskega odseka

Cicer, III.—Predzadnjo soboto je bilo hladno, toda dežja ni bilo kakor soboto prej na veliko veselje članov mladinskega odseka kluba št. 1 JSZ (Red Falcons), ki so se pripravljali na izlet v Clarendon Hills. Pejali so se tja z vladom, kar jim je bilo jako všeč. Komaj so stopili v vagon, že je bilo polno žgolenja in smeha, da so se celo ostali potniki imeli zabavo. Otroci se nesli s seboj priprave za žogometno igro in jestivne za svoj piknik. Pri tem sem jih pomagal tudi jaz. Na postaji v Clarendon Hillsu je nas čakala Mitzi Oven in njena hišna varuh, lep velik pes, ki se je z otrocmi takoj spriznjal in bil vesel njihove družbe. Utaborili smo se ves dan pri Valentini Kobalu, ki ima prostran vrt, grocerisko trgovino, gasolinsko postajo in gostilno. Del vrtu je krasen sadovnjak, drugi del pa porašen s travo in je kakor načašča za žogometne in druge igre ter za tekanje, da so bili otroci res veseli ter si širili pljuča na svežem zraku ves dan. "Ako bo pričelo deževati, pa pojrite tu notri," je rekla Mrs. Kobal in nam odklenila vrtno uto. V poletju služi ta usta za točilico na piknikih. Videli smo, da smo pri Kobalovi dobrodošli, kar je pripomoglo, da smo bili vsi še boljše razpoloženi. Ko smo odhajali, so nas povabili, da naj zopet pridemo.

Sedanji nasprotniki, ki so se zopet pojavili, so "naprejevali". Ima tudi nekaj drugih sovražnikov, ki pravijo, da so bili včasih socialisti, za Debasa in Cankarja. Njih ni nič po volji, ako piše kdo proti demokratom, ker dele službe tudi naši ljudi. Deležen jo bo lahko tudi tvoj sin, ako jo še nima. Ta dopisnik ne bo čakal demokratske službe ampak se rajše boril naprej za demokratio pod "rdečo marelo", ker je socialistična stranka ima ljudski program, je demokratično usmerjena in ima delavska načela. — Frank Barbić.

Nemčija - zmagovalka

"Nemčija je bila v zadnjem svetovni vojni zmagovalka." Tako je izjavil dne 25. maja maršal Henri Petain pred 42.000 francoskimi veteranji, katerim je poveljeval v "zadnjem" svetovnem klanju.

S tem končam o šoli mladinskega odseka in napišem nekaj o delavski šoli, katero sem obiskovala v zadnjem sezoni. Mi-

slim namreč šolo, ki jo vzdržuje lokal št. 52 unije izdelovalki ženskih klobukov. To je največji lokal unije klobučarskih delavcev v Chicagu. V njemu je članica poročevalka teh vrstic in veliko drugih Slovenk. Vsako zimo vzdržuje ta unija delavško šolo, v kateri je pouk za članice brezplačen. Traja v zimskih mesecih vsako sredo tri ure na večer. Imeli smo dva učitelja, ki sta poučevala vsaki uro in pol na večer. Obra. Obra sta članica unije učiteljev v Chicagu. Prvi je nas učil angleščine in drugi pa predaval o dnevnih dogodkih in vprašanjih ter jih nam tolmačil. Nato smo diskuzirali. Ako s kom izmed učencev učitelj ni soglasil, mu je pojasnil kako in kaj.

Oboje — pouk v angleščini in tolmačenje živilenskih problemov ter važnih dnevnih dogodkov je bilo zanimivo. Razpravljali smo precej o Johnsonovem šolskem predlogu, o katerem je čakaško čascpisje svoj čas veliko pisalo. Njegov predlog je, da se naj šolski termin v višjih šolah skrajša s štirih na dve leti in učenci se naj bi v teh dveh letih učili največ tehnično, to je, raznih obrtnj.

To izgleda navidezno, da je dober predlog, a povdral je, da bi otroci delavških staršev veliko izgubili v pouku in na polju raznih znanosti in posebno še v socialni vedi. To bi bilo dobro za posedujoče sloje, ki svojim otrokom šolanje plačajo v posebnih kolegijskih, in slabajo za otroke delavških staršev, ker bi bili prikrajšani na pouku, kateri jim predčujejo socialne in druge probleme. Čim bolj so ljudje poučeni v tej vedi, bolj so čuvščno oblikovani in tolko sposobnejši za pravilno razumevanje živiljenja in civilizacije. "Cemu delavški otrokom krajšati šolski termin, ko po graduiranju tisoči in tisoči itak ne morejo dobiti dela," je argumentiral učitelj. Vsi smo soglasili z njim.

Zadnjo sredo smo imeli v tej soli zaključni pouk. Obnovljen bo spet decembra to leto. Kristina Turpin.

Pikniki na dnevnu redu

Cleveland, O. — Sezona za piknike se je pričela; tako si je tudi soc. klub št. 27 JSZ s svojim pevskim zborom "Zarja" in mladinskim odsekom, določil svoj dan. To leto zopet na Pintarjevi farmi, kjer se nuditi vsakemu v velikem Clevelandu najboljša prilika priti na prostoto.

Piknik se vrši v nedeljo 19. junija. Vzemite St. Clair-Nuttingham karo do konca, od tam pa vas pelje trok na prostor brezplačno. Drugim, ki pridejo z avti je pot tudi gotovo znana.

Navada na naših piknikih je, da zbor "Zarja" zapoje nekaj pesmi, malo nagovora, dobra godba za ples in druga razvedrila. To bo že 27-ti piknik kluba št. 27, kateri si je v tem času pridobil veliko prijateljev. Na tem pikniku se snidejo vsi v prijetni družbi. Pridite tudi iz vseh delov prostranega Clevelandu. V slučaju slabega vremena se bo zabava vršila v SND na St. Clair cesti.

Torej na svidenje 19. junija na Pintarjevi farmi.

Za odbor, Joseph Jauch.

25 let Socialistične sportne internacionale

V Gentu v Belgiji so se zbrali dne 10. maja 1913. odpovedali delavških telovadnih in sportnih organizacij iz Nemčije, Avstrije, Anglije, Francije in Belgije in so ustanovili odbor soc. delavške sportne internacionale.

Proslava 25-letnice obstoja SDSI bo združena z IX. konгресom internacionale, ki se bo vrnil od 27. do 29. maja t.l. v Amsterdamu.

Kongres bo med drugim dolobil tudi mesto, v katerem se bo vršila prihodnja delavska olimpijada.

KOMEN TARJI

Mussolini in Hitler sta ljudstvo naučili pacifizmom proti njima nič ne oprimi. Stavek v takozvani slovenski himni pravi, "za blagov očetljave naj puške govere". Tragično, a morda resnično. Če vse stranki se zdaj v boju za svojo deželo in svobodo zanjože le še na puške, na svoje in zaveznike. Sovjetska unija pravi, "za blagov očetljave naj puške govere".

Cudeži se še zmerom dogaja. Tajnik kom. stranke Earl Browder je po radiu apeliral na katoliško cerkev, da naj so deluje s komunisti v obrambu svobodnega bogoslužja ...

"Radnički Glasnik" oznanja nabiranje oglasov v svoj prihodnjih koledar. A na žalost ugotavlja, da jih mnogi nabiraci niti za letošnji letnik še niso plačali, in ne prodani izvodov. Čudno, da jih ne prišteje med trockiste ...

Ljubljanski župan dr. Jurij Adlešič je imel na slavju, ki je bil že tretja ali četrta otvoritev jugoslovanskega kulturnega vrta v Clevelandu, lep govor, kot se na takem slavju spodobi. Bil je globoko ginjen in hvaležen Združenim državam, ker so "osrečile vas Jugoslavijo to in onkraj morja."

Ne verjamem, da se naši brezposebni, gladni rojaki tu ali ono kraj morja strinjajo z njim. — J. P.

Ljubljanski župana Adlešiča je spremil po osrednjem zapadu neizogibni Anton Gordina.

Rev. Trunk se smatra za resnoljuba. A se z resnico silovito krega. Ko pravi, da se socialisti niso brigali za znani zgodovinski plebiscit koroskih Slovencev, bi moral pač obediti svoj spomin. Domisli bi se, da so socialisti onih dni kraljicali, a predsednik Dečman (CIO) jim ni pustil. Geo. se z odličnim gostom vsled tega ni mogel seznaniti. Druge nesreče na Butlerju onega dne ni bilo.

Prijatelj Geo. piše v uredniškem članku v Napreju, da bo moral SNP na balkansko vzdorje, z vrednosti 100 milijonov, da se socialisti poslali na Korosko koper agitatorjev, da pomagajo, kolikor bi pomagati mogli. Nemci so kazali na balkanske hibe in zmagali med Slovenci na Korosku proti Slovencem.

Drugo. Ako ta ali ona skupina komunističnih kolektorjev pošilja med Slovence v Ameški letake za kolektanje v prid Slovencev na Korosku ali kjer koli, je tisti letak samo komunističen, ne pa tudi v zvezni s socialisti, kakor trdi Rev. Trunk. Socialisti nimajo z njim nikakega opravka.

Brošura "Hitlerjevi v Sloveniji" je zanimivo pisano delo. Ampak izvršili so ga ljudje, katerim je patriotizem le sredstvo za ribarenje v kal nem.

Ako bi se kultura res mogla pridelovati v kakem parku, aje, koliko bi je bilo na svetu!

Bivši načelniki komunistični hrvaški list "Radnički Glasnik" vodi kampanjo za presepite svoje tiskarne, in urada v Pittsburghu. Hrvatsko kolonijo v Chicagu bo prepustil prosvetaš ("Znanju"). Za selitev v Pensylvanijo namerava zbrati vsaj pet tisočakov. Vzrok za selitev je, da hrvatska kolonija v Chicagu ne da več tolkijo na komuniste, dočim je v Pittsburghu njihova trdnjava. Takozvana 30-letnica "R.

ZA LJICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNJSKO TISKARNO

DR. F. PAULICH
ZOBOZDRAVNIK
Ordinira vsak dan razen srede od 9. zjutraj do 9. zvečer.
V nedeljo po dogovoru.
PHONE: CICERO 610
2125 SO. 52ND STREET
CICERO, ILL.

Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

ZAPISNIK MILWAUŠKE KONFERENCE PROSVETNE MATICE IN JSZ

Konferenco društva ter drugih organizacij Prosvetne matic in klubov JSZ je otvorila Anton Garden. Dejal je, da ko dne 1. maja 1938 ob 10. dop. mu je eksekutiva JSZ poverila v SST dvorani, Milwaukee, naloge referirati na tem zborovanju o delavskem političnem gibanju vseh smeri, je bila situacija dokaj drugačna kot danes, kajti takrat še ni bilo nove LaFollette stranke, ki jo je ustanovil nedavno pod imenom National Progressives, Inc.

Garden se je valed tega v glavnem omejil v svojem predavanju na to stranko, a govoril je precej tudi o socialistični in drugih delavskih političnih skupinah. (Njegovo poročilo izide ob priliki v posebnem članku.)

Joe Radelj omenja, da je pred prošlo konvencijo wisconsinske soc. stranke dobil iz strankinega urada vprašalno polo, na kateri naj bi člani izjavili, kaj misijo o delovanju in pridruženju socialistov v wisconsinski progresivni farnarski-delavski federaciji. Zel, da tu razpravljamo o tem.

Joe Vidmar pojasnjuje, da so bile take vprašalne pole poslane vsem članom soc. stranke v Wisconsinu, zato, da se vodstvo soc. stranke uveri, ali so člani za ali proti sodelovanju z omenjeno federacijo, da bo lahko na konvenciji imelo pred seboj točno sliko mišljenja včine sodrugov. Priporoča, da naj sodelujemo naprej s to federacijo, ne smemo pa pri tem pozabiti na svoje naloge v naši zvezni in jačati socialistični pokret, kajti brez tega ne bo nobena delavska stranka uspešna.

Naše publikacije, JSZ in Prosvetna matica

Poročevalcem tem predmetu je bil Chas. Pogorelec. Obrazložil je sedanje stanje naših ustanov, pojasnil, da s publikacijami, ki jih izdajamo, uspevamo vzeti krizi, toda napori za zmagovanje obveznosti so izredno težki. Jako povhvalno omenjena zanimanje za Prosvetno matico ter za njeno delo. Apelira na vse za sodelovanje v smislu, da ne smemo cepiti svojih moči na preveč strani, ako nočemo imeti pozneje še več težkoč.

Joe Radelj pravi, da je Pogorelec apel na mestu, toda ima svoje skušnje in agitaciji za Proletarca v Milwaukeeju, ki so mu ubile voljo za tako delo. Ponekod baje škodujejo našemu gibanju takozvani na-

prejevc, tu pa lokalni list, je dejal Radelj. Ako človek hodi po celé dneve na agitaciji za Proletarca od hiše do hiše, pa ni ugodnega rezultata, se načeliča in tako sem se naveličal tudi jaz, je izjavil Radelj.

Steve Salomon izvaja, kako dober delavski list je bil milwaukee socialistični dnevnik Leader, ki je zdaj pod dragom upravo in izhaja pod imenom "New Milwaukee Leader".

F. Zaitz pravi, da v kolikor more presoditi zdaj, bo ostal New Milwaukee Leader socialistični stranki enako naklonjen kot pod prejšnjim vodstvom. Upniki so kajpada izgubili, kar je v tej krizi vsakdanji pojav. O Radlju meni, da je res izredno veliko agitiral, toda je prevelik črnogled in zato se hitro razočara in hudeje. Delavsko gibanje pač še ni nikoli šlo po gladkih tirih. To je vzrok, čemu se toliko delavcev razočara. Masa seveda veden kritizira "voditelje", pa naj bodo dobri ali slab.

L. Alper pravi, da će smo res izgubili svoj milwaukee socialistični dnevnik, imamo toliko lepo priliko agitirati za druge delavskie liste, predvsem za Proletarca in ga razširiti.

A. Možek izvaja, da nam morajo biti naši listi in naše druge delavskie ustanove prva skrb. Za Proletarca lahko veliko storimo in s tem bo pomagano tudi našemu gibanju v splošnem.

Joe Radelj v daljšem govoru priporoča Cankarjev Glasnik in apelira, da naj agitirajo zanj, ker je res izborna revija. Potrebno je, da jo ohranimo.

Joe Vidmar govoril o našem časopisu v splošnem. Pravida, da imamo letno revijo—"Majski Glas"—že mnogo let in že bi bila med našimi zavednimi delavci volja zanje zadostna, bi lahko izhajala mesečno že leta nazaj. Imamo Am. druž. koledar in Proletarca. Boljše bi bilo izboljšati in povečati to kar imamo, nego ustanavljati nove liste, je argumentiral Joe Vidmar.

Frank Zaitz pravi, da je prostor za vse te naše liste in revije in med njimi seveda prav tako za Cankarjev Glasnik, pod pogojem, da je med našim narodom dovolj ljudi, ki so jih pripravljeni naročiti in čitati ter skrbeti za njihovo vdrževanje. Ako ne, bodo nastale težkoče za vse. Gladke poti se itak nikoli niso imeli.

Naše gibanje med mladino
Joseph Drasler je referiral o agitaciji med v Ameriki rojeni slovenski generaciji in o raznih težavah, ki jih imamo s tem delom. (O tem napiše s. Drasler poseben članek.)

Anton Tratnik govoril o hibah, ki jih naši priseljenci uganjajo med svojimi otroci in to veliko škoduje spoštovanju do staršev in pokreta.

Pavel Peklaj slika skušnje waukegančanov, ki so za mladino storili vse kar so mogli, da jo navdušijo in pridobave za razne aktivnosti, toda znatnih uspehov včas tem prizadevanjam niso dosegili. Ameriški mladini je največ za sport. Slovenske napredne ustanove v Waukeganu so ga ji pomagale gojiti in financirati, in dobrem namenu, da bo to v korist tudi delavskemu gibanju in napredku med našim ljudstvom.

Frank Tauchar pravi, da so pritožbe, kakršne čujemo o mladini, že stara reč. Slišimo jih na mnogoterih sejah. Priporočilo, da naj bi vodstvo v Chicago pošiljalo organizatorje med mladino v druge naselbine, se mu ne zdi umestno, ker smatra, da so napredni, aktivni rojaki drugod za take naloge enako sposobni.

Anton Tratnik pravi, da je uverjen, da se naša mladina zavzem za naše ustanove, za unije, podporne organizacije itd., iti pa ji mormo na roko in jo družiti v krožke, v katerih se bo poučevala o načelih in ciljih, ki jih zastopamo.

Govore o tem predmetu še Anton Garden, Tony Pierce, Regina Singer in Frank Zaitz. Vsa razprava je bila konstruktivna in zelo zanimiva ob enem.

Poročila zastopnikov

Predsednik konference je pri tej točki priporočal, da se naj zaradi kratkega časa oglaša kapitalistični. In je nesmiselno pričakovati, da bosta delavci v korist delavskega razreda.

Dogodki se lahko, da bo vreme neugodno za piknik. Če bo dejevalo, bomo imeli namesto razpečajočim več mogoče vstopnic, kajti je s skupinimi močmi bo ta prireditev res uspešna v vsakem ozifu.

Odbor.

Angela Zaitz pravi, da je uverjena, da se naša mladina zavzem za naše ustanove, za unije, podporne organizacije itd., iti pa ji mormo na roko in jo družiti v krožke, v katerih se bo poučevala o načelih in ciljih, ki jih zastopamo.

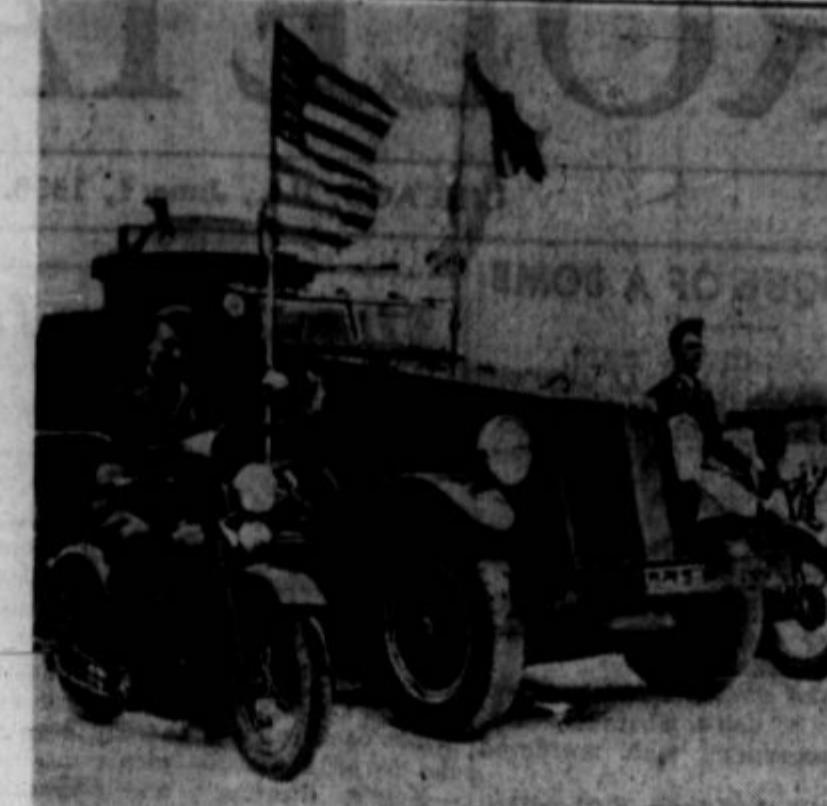
Govore o tem predmetu še Anton Garden, Tony Pierce, Regina Singer in Frank Zaitz. Vsa razprava je bila konstruktivna in zelo zanimiva ob enem.

Relifna kriza, predavanje in piknik

Cleveland, O.—Relifni fondi so že zdavnaj izčrpani in relifna kriza postaja akutnejša z vsakim dnem. Ohijski govor je v Clevelandskem župan valita krvido drug na drugega. Governer je demokrat, župan pa republikanec. Kriza se vleče in ljudstvo strada. To ne dela sivih las kapitalističnim reprezentantom. Oni so pri koritu in imajo vsega v obilju. To je jasen dokaz, da so bili socialisti v pravem, ko so vedno povdarijali: da sta obe, demokratska in republikanska stranka kapitalistični. In je nesmiselno pričakovati, da bosta delavci v korist delavskega razreda.

Nekje je zapisano: "Poma-

"MEHANIZIRANJE" AMERIŠKE ARMADE

Zed. države skušajo svetu dospovedati, da v oboroževanju za nikomur ne zoustajajo. Pri zadnjih manevrih je ameriško armadno poveljstvo počne pazi vojaškim atajočem tujih držav dokazati, da v mehaniki ne radkrijejo ameriških čet nobena druga armada na svetu. Na slike je koček ameriškega aparata, namenjen obrambi, ali bolje rečeno, ubiranju in rušenju.

ali pa ako že kaj kritizirati, gaj si sam in Bog ti bo pomagal." Delavci si bodo moralni sami pomagati, če si hočejo urediti boljšo in sigurnejšo življensko eksistenco. Morali si bodo zgraditi močno delavsko stranko in poslati razredno zaveden bojevnik v vse politične urade, kateri bodo delali v korist delavstva tako, kot sedanj delajo v korist bankirjev, industrialev in izkorisčevalcev sploh. Druge poti ni! Čimprej si delavci to zapomnijo, pre pride rešitev in lepši življenski obstoj.

We continued our game until approximately 2:00 o'clock and then all the girls united and together we went for a long stroll. Upon our return to our amazement the boys had planned a hunt, you know it's something like looking for Easter eggs. Carefully we searched in every tree and hole when to my amazement there on the top of the tree was a chocolate bar. Very gracefully and nimbly I set forth to get my treasure.

FALCON CORNER

Editor: Mitzi Oyen

OUR BIG DAY

Ho hum! We've all just about recovered from our recent invasion into the wilderness of Clarendon Hills. At 11:12 o'clock our train pulled in and we all piled out, thirteen in all plus our two escorts, Mrs. Beninger and Mrs. Turpin.

Everyone very hungry from the long train ride of twenty miles, slowly walked up to Kobal's, about seven blocks from the station.

Upon our arrival we all hurriedly unpacked our lunches and like hungry wolves we set to work cleaning up everything to the last crumb.

At last! We got together our members and started a game of good old fashioned baseball, even if most of us were pretty bad at swinging at the old ball.

We continued our game until approximately 2:00 o'clock and then all the girls united and together we went for a long stroll. Upon our return to our amazement the boys had planned a hunt, you know it's something like looking for Easter eggs. Carefully we searched in every tree and hole when to my amazement there on the top of the tree was a chocolate bar. Very gracefully and nimbly I set forth to get my treasure.

What a day! I take it for granted my comrades all got home safe and sound.

For myself, very feebly, I walked slowly home to get a good night's sleep.

I hope, our next outing will be as successful and enjoyable as this one was!

Friendship!

Popravek. — V zadnjem izkazu iz Yale, Kans., je bilo pomotoma izkazano: Anna Bratkovich 25c. Pravilno se ima glasiti Anna Bratkovich 25c in John Pečar 25c. Skupna vsota je bila izkazana pravilno.

Seja kluba št. 49 JSZ

Cleveland, O. — Prihodnja redna seja kluba št. 49 JSZ bo v petek 3. junija ob 8. večer. Vrši se kot navadno v čitalnici SDD, 15335 Waterloo Road. Člani, posetite jo!

Frank Barbič.

"Dinamične" sile v Evropi in v Aziji v stiskah za zmage

(Nadaljevanje s 1. strani.)

dinamičnost kaj steje, češ, demokratične sile so brez zmožnosti za akcije, smo prvič po dolgem času v slučaju Hitlerjevega rohnenja proti Češki uvideli, da besede še niso topovi in Hitlerjevi ter Mussolinijevi govorji niso armada. Za enkrat se morala potuhnit, ker so v Franciji rekli, da bodo marširali v Nemčijo čim firer udari po Čehoslovaški. Moskva je v to pritrnila in Chamberlain je obotavljajoče izjavil, da tudi miroljubna Anglija v tem slučaju ne bo mogla ostati miroljubna.

To razliko v uradnem mnenju buržavzavnih vlad demokratičnih dežel so ustvarile delavsko množico, posebno še v Franciji in Angliji. Samo, če bodo mogle vplivati na vladu svojih dežel uspešno tudi v boče, pa bo dobro za svet.

MILLER'S CAFE
5208 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Fino pivo, vino in žganje. Vsak petek ribja večerja, ob sobotah koka. — Fina potrežba. Dobra godba.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:

2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily

At 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd.

4:30—6:00 p. m. Daily

Tel. Canal 1100

Wednesday and Sunday by appointments only

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer—Call Austin 5700

Prispevki za španske borce

XVIII. IZKAZ

Detroit, Mich. Dr. št. 121 SNPJ \$5; po \$1: Joe Klarich, Joe Korsich in Math Klarich; po \$5: Peter Benedict, Nick Kastelic, Martin Robsel, Anton Cedilnik; po 25c: Anton Jurca, Jack Gorup, Anton Anžiček, Joe Mihelich, John Ozanich, Geo. Marčič, Al. Naprudnik, Rudolf Potocnik in Jack Ločničkar, skupaj \$12.25. (Poslal Anton Jurec.)

San Francisco, Calif. Dr. št. 304 SNPJ \$5; po \$5c: Mary Spolyar, Frank Vidmar in Val. Laharnar, skupaj \$6.50. (Poslal Val. Laharnar.)

Chicago, Ill. Andrew Bavelz 50c;

Ringo, Kans. Dr. št. 228 SNPJ \$2.

Arma, Kans. Dr. št. 609 SNPJ \$2.

Skupaj v tem izkazu \$95.35, prejšnji izkaz \$1,919.27, skupaj \$2,014.82.

Južni demokrati proti meži 25c na uro

(Nadaljevanje s 1. strani.)

krati in republikanci pa za Rooseveltov predlog, zato da pomagajo industrialev v svojih okrajih uspešne konkurenčni s tekmaci na jugu.

Zakon določa, da se medz vživljava skozi tri leta do višine 40c na uro. V severnih državah so plače že zdaj večinoma višje kot 25c na uro. Prizadet pa je jug, in še bolj bo prizadet v petih dneh primoranje dvigniti meždo na 40c na uro.

Postova je za delavce precejšnje vrednosti, ampak ne toliko, da se bo na življenskem standardu kaj prida pozna. Morda za delavce v nekaterih obratih, a v splošnem malo, ker znajo izkorisčevalci koncem konca vsak tak zakon zakoniti tako, da koristi njim več kakor delavcem. Tega sicer ne bi mogli, ako bi bila v kongresu ljudska večina, toda s sedanjo zbornicno poljubno razpolagajo. Za pošteno socijalno zakonodajo rabimo zbornicno poštenih ljudskih zastopnikov.

Da je še nimamo, je krivda ameriškega ljudstva, ker rajše meče svoje glasove prak kakor da jih bi dalo za svoje koristi.

Denver, Colo. Po 50

FATAL POLICY

The Continuance of Present Civil War in Labor's Ranks Is Slow Suicide for Labor's Cause

By NORMAN THOMAS

It's no use denying the fact that the Pennsylvania primaries of both old parties resulted in a victory for reaction and will greatly stimulate movements of reaction in the country. In spite of the cheering by A. F. of L. leaders blinded by hate of the C. I. O. the consequences of these primaries will be adverse to the interest of all workers.

What has happened in Pennsylvania is of course far short of the triumph of fascism, but if the split between the A. F. of L. and C. I. O. continues, the ultimate triumph of an American brand of fascism will be greatly facilitated. The continuance of the present civil war in labor's ranks is slow suicide for labor's cause. Every lesson of history demands peace in the labor movement, on the basis of aggressive unionism. That means industrial unionism in mass industries. It does not mean that existing craft unions will have to lose their organization.

John Lewis made a strong case for the practical wisdom of putting Kennedy over in the Democratic primaries. I think he weakened his own case by giving C. I. O. endorsement to that opportunistic politician, the Mayor of Philadelphia. But the point is that even Tom Kennedy with his good record as labor leader and as Lieutenant Governor, lost to a nobody with no special ability as a campaigner whom the Democratic machine dug up.

Evidently after all there isn't too much practical wisdom about trying to capture the Democratic party instead of going ahead in forthright fashion to build a real party of the workers with hand and brain. The latter job may seem to be slower. It may not have so many occasional temporary successes. It is the only sound approach. The Democratic party in state after state still belongs to the political machine, to the bosses and not to the worker.

DANGER OF FASCISM

Any political party which under modern conditions tries to save capitalism by reforming it, is likely to contribute ultimately to the success of a kind of fascism. Either in the face of difficulties it will become increasingly fascist or its failure to deal with problems will lead to a middle class fascist reaction. Indeed, some things good in the right hands, like the National Relations Board, for instance, might in the wrong hands be used for fascist ends.

In line with this general principle, the La Follette movement has possible fascist tendencies. The movement is certainly far too vague in its specific measures to command enthusiastic confidence from the workers.

But the people in and out of the Communist party who find a fascist peril in the La Follette movement, would by applying the same critical analysis find equal or greater perils of fascism resulting from the effort to bring a popular front in the Democratic party behind Roosevelt. Of course Roosevelt himself is not a fascist. But nothing either or both of the La Follette's have ever said or done, so jeopardizes resistance to fascism as Roosevelt's indifference to civil liberties in Tampa, Florida, and in the cotton country, or his declaration that Jersey City tyranny is a "local police matter" and that inquiries about Hague's position as Democratic vice-chairman should be referred to Farley.

What is still worse, the Roosevelt foreign policy or lack of foreign policy, the drift to war, his open endorsement of a jingoistic, imperialistic big navy — all these things do more to further fascism than any sins of omission or commission by either of the La Follette's up to the present time. Whatever the Communists and the Roosevelt liberals may do, it is our business as Socialists to insist that what the workers need is a genuine farmer-labor party. And even that can't take the place of the Socialist Party!

BUSINESS CART BEFORE LABOR HORSE

By Len De Caux in LOOKING AHEAD

Have we moved so far from the horse-and-buggy age that most people can be made to believe the buggy comes before the horse?

The opponents of the President's relief-recovery program apparently think so.

Get the business buggy to moving, they say, by greasing its wheels and pampering its passengers, even if it means letting the laboring horse starve.

Then if you get the buggy moving, the horse will follow along.

Who Are The Downtrodden?

"What helps business helps labor," is the slogan of a nationwide billboard campaign.

"What helps labor helps business," would be putting the horse before the cart.

Relief for business before relief for the unemployed, shout hundreds of editorialists in the business-controlled press.

Cartoons without number depict downtrodden business in various stages of prostration, while a hard-hearted administration increases its oppression through a "spending program."

Such success does this cart-before-horse propaganda claim that a recent "poll of opinion" would have us believe most Americans think the business cart-wheels make the laboring horse move.

The vote was supposed to show a prevailing opinion that a reduction of taxation (meaning less money for relief) would do more to aid recovery than putting more money into the hands of those who have none.

Robbing Peter To Pay Paul

Labor's demand for useful jobs for the unemployed, for putting purchasing power into the hands of millions who cannot now buy the products of industry—a demand which finds some recognition in the President's program—is no magic recipe for immediate prosperity.

But it is at least the first logical step to take, both to still the pangs of mass hunger and misery and to get business moving again.

It is certainly more logical than the fantastic propaganda that a further robbing and starving of poor Peter Populace to pay well-to-do Paul will somehow bring about recovery.

But if men would live up to reason's rules, They would not bow and scrape to wealthy fools.

Shirley Temple has had her dog put on a \$5-a-day salary.

"If only I could bark," says Breadline Benny, "I'd get rid of that pooh and apply for the job."

"Confidence is returning" said the wolf—"We find rabbit tracks everywhere."—From the American Guardian.

A bookless house is a poorly furnished one.—Kathleen Mahon.

A word to the wise is sufficient, but a word to the otherwise is generally wasted.

An empty vessel makes the greatest sound.—Shakespeare.

SOLILOQUE OF A BOMB

By COVINGTON HALL

"I am a Bomb.
I have a dual personality.
I am both a Civilized and Infamous weapon of warfare."

It is this way:
When dropped on Defenseless Cities,

Wrecking Schools and Hospitals,
Spreading death, poison and desolation everywhere.

Filling the streets with the mangled forms of non-combatants,
The playgrounds with murdered babies;

Then, well then I am a "Legitimate Weapon of Civilized Warfare";
And they who compel me to do deeds the Fiends of Hell would gag at,

Who use me to commit these atrocities are—

'Heroes'—get that—"HEROES!"
And Prelates and Princes, Scientists, Plutocrats and Statesmen,

One and all scream in patriotic approval.

BUT—

When some Workingman—
Driven insane—
By the suffering of his kind—
Goes berserk—

And explodes me under some gang of Profiteers and Politicians and—
Blows them to Kingdom Come—
Well, then I am 'An Infamous Method of Warfare'.

And all the 'Best People' cry out against the 'Outrage'.

And the man who planted me is anything but a Hero.

Even the Workers demand his crucifixion.

So what is an honest Bomb to think?

Unlike the Prelates and Politicians I am unacquainted with the fine distinctions of the 'Moral Law'.

I can act only according to my nature.

Do what I was created to do;
Yet, when I kill the Killers, a howl goes up.

Men are certainly queer animals.
I cannot understand them.

I give up."

Champion Poker Face

No economist, knowing the true situation in Italy, would give that country a chance to survive a real war. Yet she continues to win. Mussolini is bluffing hard. His people are discontented, his treasury empty, while it is reported that food rationing is to be inaugurated soon. All he has is the best poker face in history and unlimited gall.

Queer! Everybody talks about war. Everybody is against war. But nobody asks why war, which is the only argument against war.

However things may seem, no evil thing is success, and no good thing is failure.—Longfellow.

You have not fulfilled every duty unless you have fulfilled that of being pleasant.—Buxton.

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

PROLETAREC PICNIC

With the beginning of June, bright sunshine and warm weather comes, among other welcome events, the opening of the picnic season.

Most of our fraternal organizations in Chicago sponsor at least one picnic each summer thereby keeping the favorite Slovene picnic grounds—Kegl's, Steziner's and "Krainski hribek"—occupied every week-end throughout the summer months.

Right up on top of the list, that is to say, one of the very first picnics of the summer will be that of Branch 1, JSF, conducted totally for the benefit of Proletarec, the official organ of the JSF. This is the annual "get-together" of Proletarec's friends and supporters.

A number of special attractions are lined up for this picnic, some of which are; the music, Johnny Gorsak's Orchestra coming from Springfield, Ill., and making his first appearance before our people in Chicago; three attractive gate prizes; and "Tombola" the game that makes a big "hit" at our picnics each year. Johnny's orchestra members form one of the best quartets you've heard in a long time. You'll hear them in a number of favorite Slovene melodies.

Transportation arrangements are being made. In our next issue we will give you the exact time at which buses will depart from the Slovene Labor Center. The fare will be 25¢ one way, the buses taking you right into the picnic grounds.

Admission at the gate will be only 25¢ your admission ticket also entitling you—if you are lucky—to one of the three gate prizes. In case, just in case, the weather man is against us, sending a shower of rain instead of sunshine, a dance and social will be held at the Slovene Labor Center. So, regardless of the weather, come, we will make a day of it.

Make Kegl's Grove your destination on June 12th for a day of real fun and enjoyment among all your friends.

In days gone by, the members of Branch No. 1, JSF, went to work in earnest a month or so before the date of Proletarec's Picnic and managed to solicit enough donations and prizes in money and goods to be able to conduct the picnic with but very little outlay of cash.

This year too, a number of our comrades and loyal members have promised donations and probably many others will do likewise. Members of the Social Study Club already have some results to show from the drive for prizes which will be used in the "Tombola" game.

The rebels continue bombing Spanish towns. It is the old story. Hundreds of women and children killed.

You never read of the loyalists

killing women and children. There are brutalities on both sides of any war, but the utterly barbarous, immoral, un-Christian and thoroughly wicked acts are committed by the Fascists.

In the beginning of the eighteenth

century the church owned and ruled some 3,000 Spanish towns, and it had an enrollment of over 10,000 priests for each 50,000 of the country's population. In other words, one priest for every five persons. A large amount of land was held by the Church and about \$70,000,000 was taken in as its annual income from the land. For a country as poor as Spain, this is a considerable amount of wealth.

The present war is simply a continuation of the past wars but this time it is one of the most ruinous which the world has thus far witnessed. The attempt of the Liberals, Trade Unionists and Socialists to create by parliamentary means a modern Spain, is being ruined and crushed in every possible way by the feudal lords and church hierarchy.

In April, 1931, the Spanish Republic was established without the loss of a single life. Today, the number of men, women, and children killed in battles, massacres, burials, alms, gifts, etc. From this it can be plainly seen that the Church was in position to act as a tremendous political power in Spain.

The army was another great political power and ruler, closely allied with the Church. The Church, Army, and the Landlords stood together under the Monarchy.

At the beginning of the 19th century, liberalism began to make its appearance under Ferdinand VII. The Spanish Liberals gained mild liberal constitution toward the end of the Napoleonic Wars. Ferdinand, however, did not understand or want to understand that he was supposed to support the Constitution. The constitutional legislature had failed to be called. This caused the imprisonment of the Liberal leaders, many being shot and tortured and the Feudal Lords were sure to see that a few well-placed massacres had been executed.

The present war is, in fact, a continuation of the wars the Spanish people have been fighting during the past centuries to throw off the yoke of feudalism and church rule.

Thus it can be seen why the Loyalists are determined to win the war. If they lose they will sink even deeper into the hands of the Church and Feudal Lords than ever before. This fight is their last hope of untangling themselves from the Feudal Lords and barbarous dictators, it is their last hope of survival as a free people.

At this time, during this critical period, it is our duty not to forget them, and to help them with whatever little contribution we can afford to give.

Will you do your share?

SPAIN'S WAR A CONTINUATION OF PAST WARS

By Louise B. Jersey

The history of Spain during the past two hundred years, particularly during the last century, is a history of the people's struggle to free themselves from the crushing weight of feudalism.

Not less than four times prior to 1875, revolutions broke out lead by the Liberals. There was little bloodshed or lives lost each time but always a great deal of brutality displayed by the feudal lords.

The present war is simply a continuation of the past wars but this time it is one of the most ruinous which the world has thus far witnessed. The attempt of the Liberals, Trade Unionists and Socialists to create by parliamentary means a modern Spain, is being ruined and crushed in every possible way by the feudal lords and church hierarchy.

In 1931, much of the land holdings were taken away from the Church and its annual income decreased from \$70,000,000 to \$12,000,000. But still, to this amount is to be added the fees for baptism, marriages, masses, burials, alms, gifts, etc. From this it can be plainly seen that the Church was in position to act as a tremendous political power in Spain.

The army was another great political power and ruler, closely allied with the Church. The Church, Army, and the Landlords stood together under the Monarchy.

At the beginning of the 19th century, liberalism began to make its appearance under Ferdinand VII. The Church and the Army Officers.

The country is mostly agricultural but rich in natural resources such as copper, coal, lead and zinc. Much of the natural resources of the country have not been touched.

The peasants carry the greatest part of the tax burden. They pay more than one half of the taxes levied on the land. Before the Republic was established the hired hands who worked about seven to nine months out of the year, were paid less than seventy-five cents a day and this was considered as being good wages. The peasants, in other words, were being constantly impoverished by these feudal lords who were continuously choking off every attempt at industrial or agricultural development which would help the peasants secure any advantage in life.

The Catholic Church in Spain was and still is, not only a great religious institution but a strong political power as well. Any religious indifference on the part of the people was considered a great offense. It is also known that some of the priests and bishops lived scandalous lives. The bishops and priests shared equal political powers with the officers of the army.

At this time, during this critical period, it is our duty not to forget them, and to help them with whatever little contribution we can afford to give.

Will you do your share?

TURN ON PRESSURE AS LOYALISTS STOP FRANCO OFFENSIVES

Dramatists in search of material for good comedy should not overlook the Communist Party. Under orders from Moscow, it offers its affection to Democracy after having denounced her as a prostitute of the ruling classes for twenty years. In solemn state convention in Indiana the Communists adopted a program opposing all "subversive movements" directed at the overthrow of American democracy; in national convention they oppose "any clique, group, circle, faction or party which conspires or overthrows" American democracy.

Now if they can only burn their programs, leaflets, pamphlets and files of the "Daily Worker," they may get away with it. On the other hand, burning this output might also prove to be a mistake, as within a year Moscow may order them to scrap the present "party line" and return to "armed insurrection to overthrow the bourgeois state" and all the other tripe they marketed for two decades. The "party line" has changed but it is still crooked.

Rome and Berlin Worried

Despite the loud fascist mouthings, epitomized by Mussolini's last speech, the Rome-Berlin crowd is worried by the way the Franco campaign is going. Or rather, by the way it is being stopped by the new planes, tanks, anti-aircraft and naval guns of the Loyalists. The last drive to the coast cost the fascists hundreds of millions of dollars, thousands of young Blackshirts and hundreds of Nazi technicians.

Germany and Italy aren't ready to pay such a heavy price again for another drive which will not bring the war's end any closer. The war was never popular in either country, and unrest grows as the casualties increase. Here, too, it can be seen that both nations are desperately anxious to turn their energies elsewhere. Hitler to Czechoslovakia and Italy to... new invasions.

ANNUAL PICNIC

of Branch No.